

Posudek disertační práce

PhDr. Martin VOSTŘEL: *Spolkový život v Lounech v letech 1861–1914*

Disertační práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2016, s. 1–180 text, s. 181–233 přílohy.

PhDr. Martin Vostřel zaměřil pozornost ve své disertační práci z oboru etnologie na problematiku spolkového života města Louny v časovém vymezení let 1861 a 1914. Přestože první zdejší pokusy o spolkové aktivity spadaly již před rok 1861, klíčovým se pro rozvoj tohoto segmentu komunitního života ukázal Říjnový diplom i následná proměna politického a společenského ovzduší habsburské monarchie. Volba uvedené časové periody proto autorovi umožnila plasticky ukázat etablování spolkových aktivit v průběhu druhé poloviny 19. a na počátku 20. století na příkladu jednoho konkrétního městského sídla (dle informace v úvodu, cíleně vyloučil ze sledovaného vzorku spolkových organizací spolky politické, bankovní a hospodářské).

Jak dokládá nejen rozsáhlý soupis rukopisných a tištěných pramenů i literatury, ale také text jednotlivých kapitol, autor vykazuje důkladnou znalost a orientaci v dějinném vývoji Loun. Věcně a přitom kompaktně přibližuje sociální a ekonomický kontext rozvoje tohoto města v průběhu 19. století, včetně vnosu jednotlivých osobností podílejících se na jeho samosprávě. Pozitivně můžeme hodnotit promyšlenou strukturu práce, která se postupně věnuje klíčovým tematickým okruhům, vyváženě pracuje s rovinou obecnou i konkrétními příklady, kapitoly nezahluje nadbytečnými odbočkami a margináliemi. Čtenáři se tak pozvolna dostává adekvátního množství informací a text práce přirozeně graduje. Prozíravou se ukázala volba trojice personálních medailonů tří typově odlišných osobností podílejících se na spolkovém životě města ve vytyčeném období. Jejich prostřednictvím mohl autor vystihnout některé klíčové a zajímavé momenty propojení veřejného (spolkového) sektoru s individuálními životními osudy vybraných jedinců, jejich organizačními schopnostmi, ideovou motivací, sociálními vazbami apod.

V kapitolách věnovaných jednotlivým spolkům byl doktorand schopen vystihnout nosné informace, čtenáře tak nezahluje podrobnými popisy fungování spolku z hlediska administrativního, komunikací s úřady atd., ačkoliv tato agenda ve spolkových archivních fondech většinou převládá a ne jeden badatel její „tíze“ podlehl. Díky časovému rozsahu se

autorovi podařilo vystihnout základní vývojové tendence (např. pozvolné rozhojňování tematické šíře zaměření spolků) a poukázat i na roli spolků v procesech etno-identifikačních i etno-konfliktních (kdy české spolky z Loun cíleně podporovaly „sesterské“ organizace v oblastech s německou majoritou). Martin Vostřel tak čtenáři podává v souhrnu velmi barvitý obraz o neutuchající snaze obyvatel města Louny být veřejně aktivní na bázi spolkového života.

Z hlediska jazykové úrovně či formálních náležitostí nemá oponent výhrady (snad by jen bylo vhodné neužívat expresivních a hovorově vyznívajících výrazů *smetánka*, *honorace* – případně je jejich kurzívní sazbu odlišit od zbyvajících textu). Jazyk je kultivovaný a práce je čtivá.

Za pozitivní hodnocení stojí i přílohy – nejen ty obrazové, ale též přehledy obsažené v tabulkách č. 1 až 6 (strany 182 až 192). Ačkoliv se jedná o „pouhých“ jedenáct stran, ty jsou výsledkem velmi pečlivé – až mravenčí práce s archivními dokumenty a spolkovými materiály, čtenáři přitom nabízejí různorodé vhledy do nitra spolkového života Loun.

Přes veskrze pozitivní celkové hodnocení posuzované práce by oponent uvítal – i vzhledem k pracovišti a oboru, na němž disertační práce vznikala – poněkud výraznější etnologický akcent. Problematika spolkového života pochopitelně této vědecké disciplíně není cizí a etnologové se s ní setkávají nejen ve vazbě na spolky jako organizační základny dokumentace a prezentace tradiční lidové kultury (zvl. v souvislosti s Národopisnou výstavou československou v Praze v roce 1895). Vhodné by bylo např. do úvodních částí práce zařadit stať analytického charakteru, přibližující nakolik etnologie (a dříve národopis) vstupovala a vstupuje do vědeckého uchopení a zpracování problematiky spolkového života (vč. sociálního kontextu v rovině lokality či regionu), jakých dílčích výzkumných oblastí si tato disciplína všímá a jak je interpretuje – případně zda se shoduje, překrývá či naopak odlišuje od pohledu historiků (vč. aplikovaných metodologických postupů). Podobně koncipovaná kapitola by nejspíše Martinu Vostřelovi odhalila i některé pro téma inspirativní práce českých etnologů (ač ty nemusejí být v přímé vazbě na Louny; za všechny můžeme jmenovat např. pracovníka Etnologického ústavu AV ČR, v. v. i. PhDr. Karla Altmana, CSc., který by např. neměl být opomenut v kapitole o stolních a zábavných společnostech).

Závěr

Po prostudování rukopisu PhDr. Martina Vostřela lze konstatovat, že jeho disertační práce ve všech ohledech **naplňuje požadavky** kladené na tento typ závěrečné práce doktorského studia a je možné ji **doporučuji k obhajobě**. Zároveň navrhuji klasifikaci: **prospěl**.

Otázky do rozpravy:

1. Dají se ve fungování jednotlivých spolků činných na území Loun identifikovat např. některé rodinné vazby? V textu je zmíněno, nakolik se do činností spolků promítalo přátelství i případná averze mezi některými členy a činovníky, zmíněna je i prestiž spojená s členstvím ve spolku. Lze ale vysledovat např. rodinnou posloupnost (vícegenerační zapojení, „elitní postavení“ příslušníků některých rodin) či jiné aspekty rodinných a příbuzenských vazeb, které by se promítaly do fungování spolkových organizací spolků?
2. Přestože je práce primárně zaměřena na spolkové aktivity v městě Louny, poznatky z jiných míst vedou oponenta k druhé otázce: v rámci příprav Národopisné výstavy československé, která je v textu zmiňována spíše v souvislosti s návštěvou jejích expozic, nebyla na bázi některého lounského spolku rozvíjena dokumentační či dokonce sbírkotvorná aktivita zaměřující se na lidovou kulturu (v té době již nejen vesnického lidu, ale i obyvatel měst)?

V Brně 5. 4. 2016

PhDr. Daniel Drápala, Ph.D.

Ústav evropské etnologie FF MU Brno